

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยมุ่งศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาในสาระศาสนา ศีลธรรม และจริยธรรม ของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี และหาแนวทางส่งเสริมการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา ในสาระศาสนา ศีลธรรมและจริยธรรม สำหรับครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี มีขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) มีรายละเอียดดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การสร้างเครื่องมือในการวิจัย
4. วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล
6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นตอนที่ 2 การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

ขั้นตอนที่ 1 การวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research)

การศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา ในสาระศาสนา ศีลธรรมและจริยธรรม ของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ ครูผู้สอนสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 และเขต 2 จำนวน 2,648 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 และเขต 2)

กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูผู้สอนสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 และเขต 2 จำนวน 348 คน ได้มาจากรีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยความคลาดเคลื่อน .05 ของยามาเน่ (Yamane, 1970: pp. 580 - 581)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการศึกษาวิจัย เป็นแบบสอบถามซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้น เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาในสาระศาสนา ศีลธรรมและจริยธรรม ของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยมีลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบ (Check List)

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาในสาระศาสนา ศีลธรรมและจริยธรรม ของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี มีลักษณะคำถามเป็นแบบประเมินค่า (Rating Scale) ตามแบบของลิเคอร์ท

3. การสร้างเครื่องมือวิจัย

ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย โดยมีขั้นตอนในการดำเนินการ ดังนี้

3.1 ศึกษาเอกสาร ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาและปัญหาการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาในสาระศาสนา ศีลธรรมและจริยธรรม แล้วนำมาสร้างแบบสอบถาม

3.2 สร้างแบบสอบถามเพื่อสภาพและปัญหาการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา ในสาระศาสนา ศีลธรรมและจริยธรรม ของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี

3.3 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรง (Validity) ประกอบด้วยบุคคลดังต่อไปนี้

- 1) รองศาสตราจารย์อัมพวัน ประเสริฐภักดิ์
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
- 2) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คมพล สุวรรณภูมิ
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
- 3) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญรอด บุญเกิด
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

3.4 นำแบบสอบถามที่ได้รับจากผู้ทรงคุณวุฒิมาพิจารณาปรับปรุงแก้ไข เพื่อปรับปรุงแบบสอบถามให้ถูกต้องเหมาะสม

3.5 นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับครูผู้สอนกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ในสาระศาสนา ศีลธรรมและจริยธรรม ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนก โดยวิธีการหาค่าสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product – Moment Correlation Coefficient) ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมทั้งฉบับ อยู่ระหว่าง .58 – .95

3.6 นำแบบสอบถามที่มีค่าอำนาจจำแนกแต่ละข้อ ตั้งแต่ .20 ขึ้นไป มาหาค่าความเชื่อมั่น (reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (alpha coefficient) ของครอนบาค (Cronbach, 1990: pp. 202-204) และได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม เท่ากับ .95

3.7 นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความเชื่อมั่น (reliability) และมีความสมบูรณ์ไปใช้ในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างต่อไป

4. วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามวิธีการและขั้นตอน ดังนี้

4.1 ทำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลไปยังโรงเรียนต่าง ๆ ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับครูผู้สอนกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ในสาระศาสนา ศีลธรรมและจริยธรรม

4.2 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปเก็บข้อมูลกับครูผู้สอนกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ในสาระศาสนา ศีลธรรมและจริยธรรม ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 348 ฉบับ และได้รับแบบสอบถามคืนจำนวน 348 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

4.3 นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาทั้งหมดมาดำเนินการวิเคราะห์และสรุปผลตามขั้นตอนการวิจัยต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาแยกวิเคราะห์ ดังนี้

5.1 นำแบบสอบถามมาตรวจสอบและคัดเลือกแบบสอบถามฉบับที่สมบูรณ์

5.2 นำแบบสอบถามที่สมบูรณ์มาลงรหัสให้คะแนนน้ำหนักแต่ละข้อและบันทึกข้อมูลลงคอมพิวเตอร์ โดยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

5.2.1 ข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม นำมาวิเคราะห์ผลโดยการหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ พร้อมนำเสนอในรูปของตารางประกอบความเรียง

5.2.2 ข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา ในสาระศาสนา ศีลธรรมและจริยธรรม ของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี มีลักษณะคำถามเป็นแบบประเมินค่า (Rating Scale) ตามแบบของลิเคิร์ต นำมาวิเคราะห์ผลข้อมูลตามลำดับขั้นตอนดังนี้

กำหนดค่าของคะแนนแต่ละข้อ โดยแบ่งออกเป็นระดับตามแบบของลิเคิร์ต (Likert) ดังนี้

มีระดับมากที่สุด	ให้น้ำหนักคะแนนเท่ากับ 5
มีระดับมาก	ให้น้ำหนักคะแนนเท่ากับ 4
มีระดับปานกลาง	ให้น้ำหนักคะแนนเท่ากับ 3
มีระดับน้อย	ให้น้ำหนักคะแนนเท่ากับ 2
มีระดับน้อยที่สุด	ให้น้ำหนักคะแนนเท่ากับ 1

การแปลความหมายของคะแนน ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์สำหรับระดับสภาพและปัญหาการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา ในสาระศาสนา ศีลธรรมและจริยธรรม ของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี ทั้ง 5 ระดับ โดยเอาคะแนนเฉลี่ย (\bar{X}) ของคะแนนเป็นตัวชี้วัด โดยกำหนดเป็นเกณฑ์และแปลความหมายของคะแนนเฉลี่ย ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด และบุญส่ง นิลแก้ว, 2535: หน้า 22-25)

ระดับสภาพการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา ในสาระศาสนา ศีลธรรมและจริยธรรม ของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี กำหนดเกณฑ์ ดังนี้

4.51 – 5.00 หมายถึง ปฏิบัติมากที่สุด

3.51 – 4.50 หมายถึง ปฏิบัติมาก

2.51 – 3.50 หมายถึง ปฏิบัติปานกลาง

1.51 – 2.50 หมายถึง ปฏิบัติน้อย

1.00 – 1.50 หมายถึง ปฏิบัติน้อยที่สุด

ระดับปัญหาการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา ในสาระศาสนา ศีลธรรมและจริยธรรม ของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี กำหนดเกณฑ์ ดังนี้

4.51 – 5.00 หมายถึง มีปัญหามากที่สุด

3.51 – 4.50 หมายถึง มีปัญหามาก

2.51 – 3.50 หมายถึง มีปัญหาปานกลาง

1.51 – 2.50 หมายถึง มีปัญหาน้อย

1.00 – 1.50 หมายถึง มีปัญหาน้อยที่สุด

5.3 นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลมาดำเนินการตามความมุ่งหมายของการวิจัยต่อไป

6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา ในสาระศาสนา ศีลธรรมและจริยธรรม ของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี โดยหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)

ขั้นตอนที่ 2 การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

ผู้วิจัยใช้วิธีการสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อศึกษาแนวทางส่งเสริมการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา ในสาระศาสนา ศีลธรรมและจริยธรรม สำหรับครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี โดยกำหนดผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม จำนวน 12 คน ประกอบด้วยตัวแทนหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม จำนวน 5 คน ตัวแทนผู้เชี่ยวชาญ/ผู้ทรงคุณวุฒิทางการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา จำนวน 2 คน และตัวแทนครูผู้สอนสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม จำนวน 5 คน โดยมีการกำหนดเกณฑ์คุณลักษณะในการคัดเลือกผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มไว้ดังนี้

1. ตัวแทนหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม จำนวน 5 คน

1.1 เป็นผู้ดำรงตำแหน่งเป็นหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ไม่น้อยกว่า 1 ปี

1.2 เป็นผู้ที่มีประสบการณ์การจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา ในสาระศาสนา ศีลธรรมและจริยธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี

2. ตัวแทนผู้เชี่ยวชาญ/ผู้ทรงคุณวุฒิทางการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา จำนวน 2 คน

2.1 เป็นผู้ที่มีตำแหน่งทางวิชาการผู้ช่วยศาสตราจารย์ขึ้นไป

2.2 เป็นผู้มีความเชี่ยวชาญและมีประสบการณ์ทางการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา

3. ตัวแทนครูผู้สอนสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม จำนวน 5 คน

3.1 เป็นครูผู้สอนสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี

3.2 เป็นผู้มีความเชี่ยวชาญและมีประสบการณ์ทางการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา ในสาระศาสนา ศีลธรรมและจริยธรรม

วิธีดำเนินการจัดเก็บข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม ประกอบด้วยขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยกำหนดประเด็นคำถามหรือหัวข้อเรื่องที่จะศึกษาและนำมาสร้างเป็นกรอบคำถามและแนวทางในการสนทนากลุ่ม เป็นประเด็นกว้าง ๆ แล้วถามเจาะลึกในรายละเอียด โดยมีประเด็นการสนทนากลุ่ม คือ แนวทางส่งเสริมการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา ในสาระศาสนา ศีลธรรมและจริยธรรม สำหรับครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี

2. ผู้วิจัยจัดเตรียมการสนทนากลุ่ม

2.1 จัดคณะทำงาน ประกอบด้วย ผู้ดำเนินการสนทนา ผู้จัดบันทึกการสนทนาและบันทึกเทป และผู้ช่วยและผู้บริการทั่วไป

2.2 ประสานงานเรื่องหมายกำหนดการและเลือกสถานที่ที่ใช้ในการสนทนากลุ่มให้มีขนาดเหมาะสม และปราศจากเสียงรบกวนจากภายนอก

2.3 ดำเนินการสนทนากลุ่ม

2.4 นำข้อมูลจากการสนทนากลุ่มมาทำการถอดเทป และวิเคราะห์เนื้อหา ตามกรอบสนทนากลุ่ม เพื่อนำเสนอในรูปความเรียง

2.5 นำข้อมูลผลการวิเคราะห์ตามกรอบสนทนากลุ่มที่ได้ในการสนทนากลุ่มครั้งที่ 1 นำเสนอในการสนทนากลุ่มครั้งที่ 2 เพื่อเป็นการทบทวนและตรวจสอบข้อมูลที่ได้ร่วมกัน